

קול צופיין

קול צפ"ן נשאור קול יחדו ירגנו

תרומה תשע"ט השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

ואהי להם למקדש מעט - אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות מהלכות קדושת בית הכנסת

גם כשחרב בית המקדש המשיכה השכינה והייתה בקרב ישראל, אע"פ שאין קרבן התמיד. המשיכות האור של הר סיני באה על ידי התפילות שתוקנו כנגד קרבנות התמיד. "איתמר, רבי יוסי בריה חנינא אמר, תפילות אבות תקנום. רבי יהושע בן לוי אמר, תפילות - כנגד תמידים תקנום" (ברכות כו ע"ב).

תכלית המשכן - ביהר ה' יראה

עוד נאמר בקרבן התמיד של הר סיני, כי באמצעות הקרבן הם זוכים "לראות" את ה'. כך קרה לאברהם אבינו בהר המוריה אחרי הקרבת האיל בהר המוריה. "ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום ביהר ה' יראה" (בראשית כב יד). כן אנו יודעים שאחרי הקרבנות שהקריבו בני אהרון בחנוכת המשכן והמזבח הם זכו לראות את גילוי כבוד ה'. כך אומר להם משה בתחילה: "כי היום ה' נראה אליכם" (ויקרא ט ג). בפועל כל העם כולו זוכה "לראות" את כבוד ה'. "וירא כבוד ה' אל כל העם" (ויקרא ט ג). הראייה הזאת היא המשך לראייה שהייתה אחרי הקרבת התמיד בהר סיני: "ויחזו את האלהים". לכן נאמר בהקדמת כל קרבן תמיד "עולת תמיד העשויה בהר סיני".

ראייה במדרגת אלוהי ישראל

הראייה הזאת מגלה את מעלת עם ישראל, ולכן אלוקים נקרא שם "אלהי ישראל". כך נאמר בהם אחרי הקרבת התמיד בהר סיני: "ויראו את אלהי ישראל" (שמות כד י). על כן מזכיר שלמה את השם "אלהי ישראל" שש פעמים בתפילתו בחנוכת המקדש: "ואבנה הבית לשם ה' אלהי ישראל" (מ"א ח ג). ללמדך כי בבית הזה מתגלה האהבה הגדולה של ה' לעם ישראל (לתשומת לב הטופלים שחשבו שהם יכולים להקים בית מקדש ונשלחו, ולתשומת לב המוסלמים שיושבים על הר הבית וחושבים שהם כעת בעלי הבית של אלוקים ולא עולה בידם).

עלת תמיד העשייה ביהר סיני

וכבוד ה' מלא את המשכן

השכינה שוכנת בישראל באמצעות העבודה בבית המקדש, ועיקר העבודה בו היא על ידי קרבן תמיד בימי חול ובמועדים. למקרא פרשת קרבן תמיד עולה השאלה מה פירוש המילים שאנו קוראים בכל יום, "עלת תמיד העשייה ביהר סיני" (במדבר כח ו). מה הקשר בין קרבן תמיד של בית המקדש לקרבנות שהוקדשו בהר סיני?

תכלית המשכן - דיבור עם ה' והשראת שכינה

הרמב"ן (שמות כה א) הסביר, שתכלית המשכן והמקדש להמשיך את ההארה הגדולה של הר סיני לתמיד. וכמו שהתגלה "כבוד ה' על הר סיני" (שמות כד טז), כן מתגלה כבוד ה' במשכן ובמקדש, "וכבוד ה' מלא את המשכן" (שמות מ לד).

כבוד ה' מתגלה בבית המקדש בעקבות הקרבת קרבן התמיד שהוקרב בחצר מול בית קודשי הקדשים. "עלת תמיד לדתיתם פתח אהל מועד לפני ה'". תכלית הקרבן הייתה ליצור קירבה כך שמושה יוכל לדבר עם ה' כמו שהיה בהר סיני. על כן נאמר על הקרבת התמיד: "אשר אעיד לכם שמה לדבר אליך שם". ומקום הדיבור הוא מקודש הקדשים. "ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול מדבר אליו מעל הפפרת אשר על ארץ העדת מבין שני הפריים וידבר אליו" (במדבר י ז פט).

תפילות - כנגד תמידים תקנום

הקרבת התמיד זכתה גם את עם ישראל במפגש עם כבוד ה', אומנם לא במדרגת הדיבור של משה אבל ברמה של התוועדות: "ונעדת שמה לפני ישראל ונקדש בכבודי". גילוי כבוד ה' מביא קדושה ומביא השראת שכינה. "ושכנתי בתוך בני ישראל והייתי להם לאלהים" (שמות כט מה). וכל השראת השכינה הזאת היא המשיכות להשראת השכינה שהייתה בהר סיני.

אלף דורות לפני מתן תורה – זכרו לעולם ברית

על השראת השכינה בעם ישראל נכרתה ברית עם האבות. כך נאמר לאברהם אבינו בברית המילה: "והקמתי את בריתי ביני ובינך וביני ורעך אחריך לדרתם לברית עולם להיות לך לאלהים ולרעך אחריך" (בראשית 17: 10). על כן נאמר על הקרבת התמיד בהר סיני, כי הוא שימש להמשכה קבועה של ברית אבות שאלוקים כרת עם האבות בדם המילה: "ויעל על הקעס ויאמר הנה דם הברית". ולמה צריכים להמשיך את הברית בכל יום ויום בקרבן התמיד? כי ברית היא הדבר הכי תמידי שיש.

חכמינו למדו מהפסוק: "זכרו לעולם בריתי דבר צנה לאלף דור", כי הברית הזאת קיימת במרום אלף דורות לפני מתן תורה. זו הברית "אשר כרת את אברהם ושבועתו ליעקב: ויעמידה ליעקב לחק לישראל ברית עולם" (דברי הימים א 15: 18). אבל באמת היא קדומה מאוד למתן תורה, וכיוון שמתן תורה היה בדור ה-26 לבריאת העולם, הרי שהברית הזאת נכרתה 974 דורות לפני בריאת העולם.

אלף דורות אחריה – שמר הברית והתקד

הברית הזאת ממשיכה גם אלפי דורות קדימה למי שאוהב את ה' ושומר מצוותיו. "שמר הברית והתקד לאהבי ולשמרי מצותי לאלף דור" (דברים 10: 16). ואמרו חכמינו ז"ל, כי כל מי שמקיים את הברית מיראה זוכה לשכר של אלף דורות קדימה, ומי שמקיים את התורה מאהבה זוכה לאלפי דורות קדימה. שנאמר "ועשה חסד לאֱלֹהִים לאֲהָבֵי וְלִשְׁמֹרֵי מִצְוֹתַי" (דברים ה' 10).

בגלל נצחיותה של הברית הזאת אנחנו בונים משכן ומקדש ומקריבים בו כל יום גם תמיד של שחר וגם תמיד של בן הערביים, כדי שיתקיים בנו "להיות לך לאלהים ולרעך אחריך". בקרבנות אלה אנו מקיימים את חלקנו בברית הזאת, כדי שאלוקים יקיים את חלקו.

שכינה שורה בבית הכנסת

ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם הנביא יחזקאל אומר כי הברית עם אלוהים לא נפסקת גם בגלות. לא נפסק הקשר ולא נפסקת השראת השכינה. על כן הוא אומר להם: "לכן אמר בה אֲמַר ה' אלוהים, כי הרחקתם בגוים וכי הפיצתם בארצות ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם" (יחזקאל יא, טז).

בגמרא פירש רבי יצחק: אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שקיימים בארצות אשר באו שם (מגילה כט ע"א). וכיוון שה' גולה איתם לבבל או לכל מקום אחר, הוא מצפה למאמץ של שמירת הקשר גם מצידי. "אמר רבי יוחנן: בִּשְׁעָה שֶׁהָקֵדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וְלֹא מֵצָא בָּהּ עֲשָׂרָה, מִיָּד הוּא פּוֹעֵס, שֶׁנֶּאֱמָר, (ישעיה 60) 'מִדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ? קִרְאתִי וְאֵין עֲנוּהָ?' (ברכות 1).

מצוה לירא מן המקדש נוהג בבית הכנסת מדאורייתא

מכאן למדו חכמים שעיקר בית הכנסת הוא מקום השראת שכינה, ומתוך כך למדו שהוא גם מקום התפילה. על פי זה כתב בעל הברכה (ויקרא א) "מצוה לירא מן המקדש נוהג בבית הכנסת ובית המדרש מדאורייתא, ולכן ראוי להזהר בכבודם, ולשבת שם באימה ויראה" (המב"ט בקרית ספר הלכות בית הבחירה א דין ד'. והביא דבריו שדי חמד כללים מערכת הבר"ה אות מ"ג. ועיין במשפחות זהב קנ"ג א', מהר"י ב"ר סימן ה' בשם הר"ן לדעת הרמב"ן).

כופין בני העיר זה את זה לבנות בית הכנסת

בגלל חשיבותו צריכה כל קהילה להקים לה בית כנסת (רמב"ם פרק י"א מהלכות תפלה) ובשו"ע "כופין בני העיר זה את זה לבנות בית הכנסת ולקנות

להם תורה נביאים וכתובים" (אורח חיים - סימן קנ"א). במקום שאין יכולים לבנות בית הכנסת מפני שהם עניים או מסיבה אחרת, לפחות ישכרו להם בית כדי להתפלל בתוכו. וכשם שמצוות עשה לבנות בית הבחירה ולחזק בדק הבית, כן מצווה לבנות בית כנסת ולחזק בדק בתי כנסיות ובתי מדרשות.

דכל בי כנישתא דעלמא - מקדש אקרי

על מדרגת השראת השכינה הזאת כתוב בזוהר: "רבי אֶלְעָזָר פָּתַח (ישעיה 60) 'מִדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ וגו'. מִדּוּעַ בָּאתִי. כְּמָה חֲבִיבִין אֵינֶנּוּ יִשְׂרָאֵל קָמִי קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּבָכָל אֲתֵר דְּאֵינוֹן שְׂרָיוֹ, קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשֶׁתְּכַח בִּינְיָהוּ, בְּגִין דְּלֹא אֶעֱדִי רְחִימוּתָא דִּילֵיהּ מִנְהוֹן, מַה כְּתִיב, (שמות כה) 'וַעֲשֹׂה לִי מִקְדָּשׁ וְשֹׁכְנָתִי בְּתוֹכָם'. וַעֲשֹׂה לִי מִקְדָּשׁ סֵתֵם, דְּכָל בֵּי כְּנִישְׁתָּא דְּעַלְמָא - מִקְדָּשׁ אֲקָרִי. וְהָא אֲוִקְמוּהָ. וְשִׁכְנִיתָא אֲקָדִימוֹת לְבֵי כְּנִישְׁתָּא" (זוהר חלק ג דף קכ"א).

כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה, שבכל מקום שהם נמצאים הקב"ה נמצא עמוהם בגלל שלא הסיר את אהבתו מהם. ומהפסוק "וַעֲשֹׂה לִי מִקְדָּשׁ וְשֹׁכְנָתִי בְּתוֹכָם" הוא לומד שאין הכוונה רק לבית המקדש שבירושלים, אלא גם למשכן שבמדבר. וכל בית כנסת בעולם נקרא "מקדש". ובכל מקדש כזה באה השכינה ומקדימה לכל המתפללים כולם.

ומשחרי ימצאנו

וכיוון ששכינה שורה בבית הכנסת, מצווה להקדים ולהיות מעשרה ראשונים. "זָכָה הָיָהוּ בְּרַשׁ דְּאֲשֶׁתְּכַח מֵאֵינוֹן עֲשָׂרָה קְדָמָא בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא, בְּגִין דְּבָהוּ אֲשֶׁתְּלִים מַה דְּאֲשֶׁתְּלִים, וְאֵינוֹן מִתְקַדְּשִׁי בְּקְדִימוּתָא בְּשִׁכְנִיתָא" (זוהר חלק ג דף קכ"א). וככל שאדם מגיע מוקדם יותר – יותר הוא זוכה לדבקות בשכינה. "כְּדִין עֲפָא קְדִישָׁא, בְּעָאן לְאַתְחַבְרָא, וְלֵאעֲלָא בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא. וְכָל מָאן דְּאֲקָדִים בְּקְדִימוּתָא, אֲתַחַבְרָ בְּשִׁכְנִיתָא בְּחִבּוּרָא חֲדָא". ואם הוא מגיע ראשון מעלתו גדולה ביותר. "תָּא חֲזִי, הָהוּא קְדָמָא דְּאֲשֶׁתְּכַח בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא, זָכָה חוֹלְקִיהּ, דְּאֵיהוּ קְדִימָא בְּדָרְגָא דְּצָדִיק בְּהַדִּי שְׁכִינִיתָא. וְדָא אֵיהוּ רִזָּא (משלי ח) 'וּמִשְׁחָרִי יִמְצָאנִי'. דָּא סָלִיק בְּסָלִיקוּ עֲלָהָ" (זוהר חלק ב דף קלא"א).

ווי ליה דלית ליה חולקא באֱלֹהָא דִּישְׂרָאֵל

בגלל השראת השכינה צריך להיזהר מאוד בכבוד בית הכנסת. "ומאן דְּמִשְׁתַּעֲי בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא בְּמִלִּין דְּחוּל, וְוִי לֵיהּ, דְּאֲחִזִּי פְּרוּדָא, וְוִי לִית דְּגָרַע מְהִימְנוּתָא. וְוִי לֵיהּ דְּלִית לֵיהּ חוֹלְקָא בְּאֱלֹהָא דִּישְׂרָאֵל" (זוהר חלק ב דף קלא"ב). מי שמדבר בבית כנסת מילים של חול, אוי לו שמראה פירוד בינו לבין השכינה שמתגלה בבית הכנסת. אוי לו שהוא גורע את האמונה. אוי לו שאין לו חלק באלוקי ישראל.

ממשיך ואומר הזוהר שם: "דְּאֲחִזִּי דְּהָא לִית אֱלֹהָא וְלֹא אֲשֶׁתְּכַח תִּפְן, וְלֹא דְּחִיל מְנִיָּה, וְאֲנֵהִי קְלָנָא בְּתַקְנוּתָא עֲלָהָ דְּלַעֲלָא". שבדיבורו ובמעשיו הוא מושר לכולם שאין בבית הכנסת השראת שכינה, ולכן הוא לא חושש לדבר שם דברי חולין. וזוהר הוא נוהג בזיון בדבר העליון שבעליונים.

התבודדות בבית הכנסת

כיוון שהשכינה שורה בבית הכנסת, גם אדם שאיחר לתפילה במניין, מצווה שיבוא לבית הכנסת להתפלל שם ביחידות. "תְּנִיָּא, אָבָא בְּגִימִין אוֹמֵר, אֵין תִּפְלָתוֹ שֶׁל אָדָם נִשְׁמָעַת, אֲלָא בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, שֶׁנֶּאֱמָר, (מ"א ח) 'לִשְׁמֹעַ אֶל הָרָנָה וְאֶל הַתְּפִלָּה' בְּמִקוֹם רָנָה - שָׁם תִּהְיֶה תְּפִלָּה". אָמַר רַבִּין בְּרַב אֲדָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִנֵּין שֶׁהָקֵדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצוֹי בְּבֵית הַכְּנֶסֶת? שֶׁנֶּאֱמָר, (תהלים פב) "אֱלֹהִים נָצַב בְּעֵדַת אֵל" (ברכות 1, א; שו"ע או"ח 107, ט).

כמה חביבין
ישראל לפני
הקב"ה, שבכל
מקום שהם
נמצאים
הקב"ה נמצא
עמוהם. וכל
בית כנסת
בעולם נקרא
"מקדש",
ובכל מקדש
כזה באה
השכינה
ומקדימה לכל
המתפללים
כולם

בבוקר, ומאחרים לצאת מבית הכנסת בערב, אמר, זהו מה שהועיל להם שיאריכו ימים.

ברוך אתה בעיר - שיהא ביתך סמוך לבית הכנסת

ובגמרא מובאת דרשה לענין אריכות ימים בהקשר לבית הכנסת שנאמר: "ברוך אתה בעיר - שיהא ביתך סמוך לבית הכנסת" (בב"מ קז ע"א). ויש כאלה שבורחים מלגור סמוך לבית הכנסת בגלל העוברים ושבים ולא יודעים שהם מפסידים ברכה גדולה.

מרבן הרה"ג אליהו זצוק"ל סיפר על אמו מזל זיע"א שחיפשה בית בשכונת הבוכרים, והנה הייתה שם דירה בסמוך לבית הכנסת "בבא תמא", ושמעה שאף אחד לא רצה לשכרה בגלל הרעש מבית הכנסת הסמוך לה, ומשום כך גם מחיר השכירות היה נמוך מהרגיל. מיד הלכה וביקשה לשכור את הדירה הזאת, ובעל הדירה שמח ונתן לה אותה בחצי מחיר. והיה הדבר מסב לה קורת רוח מרובה, מכיוון שכך ידעה תמיד מתי לקום להתפלל שחרית, ומתי זמן מנחה וערבית, ועוד. היא הייתה רגילה לומר שהתענוג האמיתי הוא לשמוע מהמיטה ובלי מאמץ את כל הסליחות ואת התפילות.

דיופלוסטון של אלכסנדריא שחרבו

בית כנסת באלכסנדריא - כבודן של ישראל

הגמרא במסכת סוכה (נא-נב) מספרת על בית כנסת במצרים שהיו לו אוכלוסין כמו בארץ ישראל וכבוד גדול מאוד בין האומות. "תניא, רבי יהודה אומר: מי שלא ראה דיופלוסטון של אלכסנדריא של מצרים, לא ראה בכבודן של ישראל מעולם. אמרו, כמין בסילקי גדולה היתה, סטיו לפנים מסטיו". שתי אצטבאות של שרים וחשובים. וגם היה כפול במספר אוכלוסין. "פעמים שהיו שם ששים רבוא כיוצאי מצרים. ואמרי לה, כפלים כיוצאי מצרים".

שבעים ואחת קתדראות של זהב, כנגד שבעים ואחד זקנים

בבית הכנסת הזה עשו ישראל את הסנהדרין מוכבדת מאוד כמו שהייתה מוכבדת בירושלים ואולי אפילו יותר. "ושבעים ואחת קתדראות של זהב היו שם, כנגד שבעים ואחד זקנים, וכל אחד ואחד אינה פחותה מעשרים וחמשה רבוא פכרי זהב" (עין תוס' שם למה 71 ולא 70). ואע"פ שאין סנהדרין יושבת מחוץ לירושלים, עשו כן. כמו שעשו לפנים בטעות את בית מקדש של חנוני שהיה בנוי בדיוק כמו בית המקדש בירושלים והיו הכהנים עובדים בו עד שנהרס.

מרום עם צריכים סודרין

עוד מספרת הגמרא: "וביקום של עץ בניה באמצע, ונחן הקנסת עומד עלקה, והסודרין בידו, ובין שהגיע לענות אמן, הלה מניף בסודרין, והם עונין אחריו אמן". ויש שואלים איך התירו לענות אמן, הרי זו אמן יתומה. וענו כי באמת אם היה שקט היו שומעים את החזן, ולכן אפשר להשתמש בסודרים. אבל מי ששומע קדיש או ברכה ברדיו לא עונה עליה, כי הוא לא עונה למברך אלא לרמקול שבבית שלו.

חסד עם אמת

ממשיכה הגמרא ומספרת כי היה במקום הזה הרבה חסד. "ולא היו מערפבין ויושבין, אלא זהבין בפני עצמן, ונספים בפני עצמן, ונפחים בפני עצמן, וטרסיים בפני עצמן, וגרדיים בפני עצמן, וקשאכסנאי או עני נכנס לשם, היה מכיר בני אמונתו, ונפנה לשם, ומתפרנס משם הוא ואנשי ביתו".

הקרבת
התמיד זיכתה
את עם
ישראל
במפגש עם
כבוד ה',
ברמה של
התוועדות.
גילוי כבוד ה'
מביא קדושה
ומביא השראת
שכינה,
המושכיות
להשראת
השכינה
שהייתה בהר
סיני

כיוון שלדעת חלק מהפוסקים בבית הכנסת מקיימים מצוות עשה מהתורה של "ועשו לי מקדש", יש אומרים שאסור לבנותו על ידי גוי. והביא בעל השדי חמד שאלה האם מותר לנוכרי לבנות כיפה של בית כנסת, אם אין יהודי מקצועי שיעשה כיפה זו (עין שם כללים ב' באורך, וכן באות מ"א).

וכתב על כך בעל כף החיים: "ומכל מקום לתקן הגג של בית הכנסת ברעפים על ידי גוים אין לחוש כיון שהוא חוץ לבית הכנסת, אבל לעשות כמין כיפה לפני ההיכל לנוי ראוי לזיהור". ואם אין אפשרות אחרת - הגוי יתחיל את המלאכה והיהודי יסיים (כה"ח ס"ק נ' ברכי יוסף אות א' ב' ג'). וכן מה שנוהגים לכתוב על הכתלים איזה מזמורים בצבעים על ידי ציירים אסור לעשות על ידי פועלים עכו"ם (שו"ת שואל ומשיב חלק ג' סוף סימן קמ"א. ועין שדי חמד אסיפת דינים מערכת בית הכנסת אות ו').

לא לכם ולנו לבנות בית לאלהינו

ואע"פ שאסור להעסיק גויים בבנייה, מותר להם לתת תרומה לבנין בית הכנסת בתנאים מסוימים. ואעפ"כ לא קיבלו מהם עזרה להקמת הבית השני כשרצו עולי גלות בבל לבנות את בית המקדש השני. בכתובים מובא שבתחילה הציעו הגויים עזרה לבנין בית המקדש, אבל זרובבל מסרב בתוקף ובנעמיות. "ויאמר להם זרובבל וישוע ושאור ראשי האבות לישראל לא לכם ולנו לבנות בית לאלהינו, כי אנחנו יחד נבנה לה' אלהי ישראל כאשר צונו הקלך כורש מלך פרס" (עזרא ד א). ובגמרא "אמר רבא משום רפיון ידים הוא". שזרובבל לא רצה את עזרתם של הגויים מפני שהם באמת לא רצו לעזור, אלא להפריע. "דכתיב ויהי עם הארץ מרפים ידי עם יהודה ומבהלים אותם לבנות" (טור ושוע"י י"ד רנט).

בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך

פי מציא מציא חיים

הפסוק אומר: "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך" (מדרש רבה במדבר יא ח) וממנו לומדים שבכל מקום שבו יש השראת שכינה - יש ברכת ה'. כך מובא במדרש על זקנה אחת שקצה בחיה ובאה לפני רבי יוסי בן חלפתא ואמרה לו: רבי, זקנתי יותר מדי, ומעכשיו חיים של ניוול הם, שאיני טועמת לא מאכל ולא משתה, ואני מבקשת להיפטר מן העולם. אמר לה: במה הארכת כל כך ימים?

אמרה לו: רגילה אני, שאפילו יש לי דבר חביב, אני מנחת אותו ומשכמת לבית הכנסת בכל יום. אמר לה: מנעי עצמך מבית הכנסת שלושה ימים זה אחר זה. הלכה ועשתה כך, וביום השלישי חלתה ומתה. לכך אמר שלמה (משלי ח, לד-לה) "אשרי אדם שמע לי לשקד על דלתתי יום יום לשמר מצוות פתחי, פי מציא מציא חיים ופסק רצון מה" (ילקוט"ש תת"ק).

למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה

מכאן למדנו שכבוד לבית הכנסת הוא דבקות בה' שמביאה חיים. כך מובא בגמרא (ברכות ה, א) שרבי יוחנן שמע שישנם יהודים בבבל שמגיעים לגיל זקנה, התפלל ושאל, הרי נאמר: "למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה", ולכן רק בארץ ישראל צריך להתקיים בכך "למען ירבו ימיכם" ולא בחוץ לארץ. כיוון שאמרו לו שאותם זקנים משיכמים לבית הכנסת

לא תספון לשוב בדרך הזה עוד

ולמרות התפילה והחסד נהרס המקום הזה ונהרגו יושביו. "אמר אבי, וכולהו קטלינהו אלקסנדרוס מוקדון". מסתבר שבית כנסת מביא חיים רק אם הוא מתחבר לירושלים ומכוון אליו, אבל אם אינו מכוון לשם - הוא עלול להביא הרס. וכך בגמרא: "מאי טעמא אינשי? דעברו אהאי קרא: 'לא תספון לשוב בדרך הזה עוד' (דברים יז) 'ואינהו הדור ואזול'".

פי רצו עבדיך את אבניך

כדי להיזהר מכך תיקן בעל הבן איש חי תיקון גדול שלא ישתקעו ישראל בגלות בבל, ועל כן כשחזר מארץ ישראל הביא אבן מירושלים וקבע אותה מתחת למזוזה בפתח בית הכנסת המרכזי הנקרא "בית זילכא". בבית כנסת זה היו מתפללים עשרת אלפים אנשים, וכולם היו מנשקים את המזוזה ואחר כך את האבן הקדושה מארץ ישראל לקיים מה שנאמר "פי רצו עבדיך את אבניך ואת עפרה יחננו". ובאמת זכו גולי בבל שכמעט כולם עלו לארץ ישראל, ולא נשאר מהם אחד בגלות בבל, ורק מעט מאוד נמצאים בשאר גלויות.

על זה כתב רבי יהודה הלוי: "גם מי שמועורר בלב בני אדם אהבה למקום הקדוש הזה ראוי לשכר בלא ספק והוא מקרב עת בוא תקוותו, כמה שנאמר: 'אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד: כי רצו עבדיך את אבניך ואת עפרה יחננו'. זאת אומרת, ירושלים לא תבנה כי אם כאשר ישתקקו אליה בני ישראל תכלית תשוקה עד אשר יחוננו את אבניה ואת עפרה".

איך מביאים גאולה?

ושמא תאמר, הרי יש יהודים רבים שמשתקעים בגלות. על כך ענה רבי אלעזר בזוהר (פרשת נח) שם מובאת קושיה שהקשה רבי עקיבא: "אמר ליה רבי עקיבא: אם פן, היאך דא להתעורר פולחן פחדא בתשובה, מאן דהני בסייפי שמיא, ומאן דהוא בסייפי ארעא, הוי יתחברון פחדא למעבד תשובה". איך יתעוררו כל עם ישראל בתשובה, אלא שבקצה השמים ואלה שבקצה הארץ? איך יתחברו כולם לעשות תשובה ביחד?

"אמר לו רבי אליעזר: חייך, דאי יחזרון בתשובה רישי פנישתא, או חדא פנישתא, בזכותם יתגשגש כל גלותא. דקודשא בריך הוא איסתכי תדיקא, אימתי יחזרון, ויעבד להון טבא, דקתיב (ישעיה ל) ולכן יתקפה ה' לחננכם. מחכה תמיד אימתי יעשו תשובה". אם יחזרו בתשובה ראשי הקהל, או אפילו בית כנסת אחד, בזכותם יתכנסו כל הגלויות. שהקדוש ברוך הוא מצפה תמיד מתי יחזרו בניו בתשובה ויעשה להם טובה. ולמדו זאת מנח שלא היו בו עשרה צדיקים ולכן לא הגנו על דורם. ולעומת זאת פעל אברהם אבינו שבכל פעם שיש עשרה הצדיקים שהם חדא פנישתא, יכולים להציל את כל עם ישראל. ויהי רצון שגם בדורנו יזכו הצדיקים את כל בני דורם לגאולה שלמה בקרוב, אמן ואמן.

סיפורים על הרב זצ"ל

זהירות מקדושת בית כנסת

בסיפור הזה ראיתי את רוח הקודש של הרב. פעם בא אלי משהו והציע לי לקנות שטח אדמה גדול בשכונת גילה בירושלים, שיש עליו אישורי בנייה ואפשר לבנות בו עשרות יחידות דיור ולמכור אותן ברווח הגון. שמעתי על העסקה ונראה היה לי שיש בה סיכוי גדול לרווח תוך שנה. שילמתי למוכר מקדמה של עשרות אלפי שקלים, ולפני שחתמתי חוזה תפסתי את עצמי ושאלתי: איך אני עושה עסקה בלי לשאול את מרן הרב זצוק"ל?

הלכתי לרב והתחלתי לספר לו שאני רוצה לקנות קרקע. הוא לא שמע כלל על איזה מקום מדובר ומה העסקה, ומיד אמר לי: אל תיגע בזה. ניסיתי להסביר לו במה מדובר, והוא בשלו: אמרתי לך, אל תיגע בזה. הלכתי למוכר ואמרתי לו שהרב זצ"ל אמר לי לא לנגוע בזה, והוא ביקש לבוא איתי ולהסביר. הגענו אל הרב, והרב, שלא יודע כלל איפה בירושלים האדמה הזאת נמצאת, שאל את המוכר: האם במקום הזה שאתם מוכרים היה בית כנסת שנשרף?

המוכר אמר: כן.

אמר הרב: לכן אמרתי לו לא לגעת באדמה הזאת.

האדמה הזאת הייתה בשכונת גילה, ומישהו אחר קנה אותה ולקח לו 15 שנים לבנות את השכונה המדוברת. אם אני הייתי צריך להיות מושקע בפרויקט כזה במשך 15 שנה, אין ספק שהייתי פושט את הרגל.

תשובה כהלכה

אין יציאה. אני מדרך בסניף, וחלק מהחניכים מפריעים בזמן תפילת העמידה. האם מותר להוציאם מבית הכנסת תוך כדי התפילה? מותר לך לקצר את התפילה ולומר רק תחילה וסוף של כל ברכה, אבל לא להפסיק באמצע בדיבור. מותר לך לרמוז להם לצאת - אבל אני ממש לא מציע לך לעשות כך. יותר טוב שתשאל מראש, ומי שלא רוצה להתפלל - שיצא מבית הכנסת. עוד יותר טוב שתביא להם תפילות קצרות על נושאים שמעניינים אותם, וגם תספר להם סיפור על כוחה של התפילה. וגם טוב שיחברו ביחד איתך תפילות קצרות ויאמרו אותן בזמן שכולם מתפללים. זה יותר טוב מלסלק אותם מבית הכנסת.

סיור נוח. האם מותר לתרום סידור לבית כנסת מכספי מעשר כספים? כן, אלא אם כן קיבלת על עצמך שכספי מעשר יהיו רק לצדקה לעניים.
טלית של אשכנזים. אני ספרדי ויש רק בית כנסת אחד, והוא של אשכנזים. אם שמים טלית בערב שבת, גם אני צריך לשים? למנהג חלק מהאשכנזים החזן שם טלית, ואם אתה חזן במניין אשכנזי כזה שים טלית. אם לא שמים - אל תשים. אל תהיה שונה מכולם.

ספרו החדש של הרב שמואל אליהו

נבואות מתגשמות בישראל

ספר חובה בכל בית בישראל!

למעלה מ-30 נבואות מתגשמות לנגד עינינו. הספר מביא נתונים מופלאים מוגשים בטבלאות נתונים וגרפים שמראים את גודל הנס

לפרטים: חפשו בגוגל "ספר הנבואה" הרב שמואל אליהו
hanevuah.co.il

המרכז ההלכתי העולמי

ע"י מורי הוראה מרבני בית מדרש "דרכי הוראה לרבנים" בראשות מורנו הרב יוסף אליהו שליט"א. 072-260-2020 (בשעות 12-22)
www.darchei-horaah.org rabanim.online@gmail.com 054-319-8126 למייל
עיצוב, עריכה והפקה: עטרת טל. 02-6519520 פקס 02-6522107 דוא"ל ateret12@neto.net.il